

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvldu_e/2009_1/index.htm

9. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: Навчальний посібник [Електронний ресурс] / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/1663080551264/ekonomika>.

Орлик О.В.

к.е.н., доцент,

Одеський національний економічний університет

НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ НАДІЙНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В сучасних умовах суб'єкти господарювання постійно знаходяться під впливом різноманітних загроз і небезпек, які походять із зовнішнього та внутрішнього середовища, та різні за своїм змістом, виникненням, систематичністю прояву, ступенем керованості, нейтралізації, тривалістю впливу на функціонування і розвиток суб'єкта господарювання. Система цих загроз та небезпек економічній безпеці характеризується багатоманітністю і неоднаковістю її складових.

Економічну безпеку підприємства можна визначити як: стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства [1].

Для забезпечення своєї економічної безпеки підприємства використовують сукупність корпоративних ресурсів – факторів бізнесу, серед яких виділяють ресурси: капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки й устаткування, прав на патенти, ліцензії, квоти, користування землею тощо. Найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів досягається шляхом запобігання негативним впливам різноманітних загроз на економічну безпеку підприємства.

Забезпечення економічної безпеки підприємства вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки. При цьому максимальної віддачі слід очікувати від такої системи економічної безпеки, яка є: унікальною на кожному підприємстві, оскільки залежить від особливостей кожного підприємства; самостійною, відносно відокремленою від аналогічних систем інших виробничих одиниць; комплексною, оскільки вона покликана забезпечити безпеку економічну, науково-технічну, кадрову, інтелектуальну, екологічну, інформаційну тощо; дієвою та ефективною, оскільки унікальність, самостійність та комплексність, ще не гарантують, що ця система економічної безпеки буде діяти ефективно [2, с.19-20].

Така система економічної безпеки забезпечує можливість розробити стратегію і тактику розвитку підприємства, оцінити перспективи його зростання, зменшити наслідки негативного впливу нових загроз та небезпек.

Економічна безпека суб'єкта господарювання повинна проектуватися як єдина система та будуватися на системі певних принципів, які забезпечують

ефективність її створення та експлуатації. В якості таких принципів виділяють: комплексність використання сил та засобів, системність, вчасність (пріоритет заходів попередження загроз і небезпек), безперервність, законність, плановість, економічну доцільність, результативність, координацію взаємодії, компетентність, поєднання гласності та конфіденційності, ешелонування, надійність, розумну достатність [2, с.21; 3, с.89].

Надійна й ефективна система економічної безпеки підприємства можлива лише за системного і комплексного підходу до її організації. Згідно до [4, с.44] для побудови ефективної системи економічної безпеки підприємства потрібно провести: вивчення сфери й специфіки бізнесу підприємства та сегменту, який воно займає на ринку; ознайомлення зі штатним розкладом та персоналом підприємства; аналіз різноманітних видів загроз економічній безпеці, причини їх виникнення та можливі негативні наслідки; аудит наявних засобів із забезпечення економічної безпеки й аналіз їх відповідності виявленим загрозам; розробку плану усунення недоліків, виявлених під час аудиту; підготовку пропозицій щодо удосконалення системи економічної безпеки підприємства та механізмів її забезпечення; розробку організаційної структури управління системою економічної безпеки; розробку нової моделі системи економічної безпеки підприємства; розрахунок кошторису, тобто усіх видів необхідних ресурсів на забезпечення функціонування системи економічної безпеки; затвердження керівництвом підприємства запропонованої моделі системи економічної безпеки та бюджету на її утримання; формування і впровадження на підприємстві нової системи економічної безпеки; оцінку ефективності сформованої системи, а також її удосконалення.

Виконання кожного з перерахованих вище етапів є істотно важливим для підприємства. Система економічної безпеки, її складові елементи та засоби повинні бути достатніми, щоб забезпечити захищеність підприємства та його складових: фінансову, інтелектуальну, інформаційну, кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, екологічну та інші види безпеки від будь-яких небезпек та загроз, непередбачуваних обставин.

Основними функціональними завданнями системи економічної безпеки підприємства є забезпечення: захисту матеріальних, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, його інтелектуальної власності, комерційних інтересів; технологічної незалежності і високої конкурентоспроможності його технологічного потенціалу; високого рівня інтелектуального потенціалу підприємства і кваліфікації його персоналу; високого рівня екологічної роботи підприємства, зниження руйнівного впливу результатів його виробничої діяльності на стан навколишнього середовища; ефективної організації безпеки персоналу підприємства; захищеності інформаційного середовища, комерційної таємниці підприємства і досягнення належного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх його служб, відділів і підрозділів; фінансової стійкості і високої ефективності роботи підприємства; якісної правової захищеності всіх напрямків його діяльності тощо.

Серед першочергових заходів формування надійної системи економічної безпеки на підприємстві, необхідним вважається: створення служби безпеки;

проведення заходів матеріального стимулювання, фінансування захисних заходів; використання технічних засобів і системи охорони; використання сучасних інформаційних технологій, баз даних, систем захисту від несанкціонованого доступу до них; проведення заходів морального впливу, виховної роботи з персоналом; розробка кодексів поведінки, створення атмосфери корпоративного духу, партнерства.

Рівень економічної безпеки на підприємстві залежить від того наскільки ефективно його службам вдається забезпечувати контроль за ситуацією.

Система безпеки ефективна лише тоді, коли нею відповідним чином управляють, підтримують її стабільне функціонування на всіх рівнях. Реалізація цих вимог до системи безпеки запобігає просочуванням конфіденційної економічної інформації з підприємства, порушенням комерційної таємниці, економічним диверсіям [3, с.87-88].

Систему забезпечення економічної безпеки можна розглядати як комплекс заходів по локалізації різноманітних загроз і небезпек, що перешкоджають діяльності підприємства і його життєво важливим інтересам.

Для забезпечення безпеки підприємства необхідна взаємодія всіх учасників даного процесу (співробітників, підрозділів, служб), щоб їх зусилля були скоординованими і узгодженими, оскільки від цього залежить кінцевий результат та досягнення поставленої мети. Кожен з учасників процесу забезпечення заходів з безпеки повинен чітко знати, хто яку роботу виконує і за що несе відповідальність. Також підприємство повинно встановлювати тісні ділові зв'язки і узгоджувати дії із правоохоронними органами, місцевими та районними службами безпеки, органами влади та іншими зовнішніми організаціями, які здатні надати необхідну допомогу у забезпеченні безпеки підприємства.

Основні заходи з безпеки повинні бути відомі учасникам даного процесу і всім співробітникам підприємства, що дозволить вчасно виявити потенційні і реальні небезпеки та загрози, запобігти їх виникненню і негативному впливу на діяльність підприємства. Одночасно цілий ряд засобів, способів, методів забезпечення безпеки повинен бути засекречений і відомий лише вузькому колу учасників даного процесу, що дасть можливість більш ефективно боротися із різноманітними загрозами і вчасно запобігати нанесенню шкоди підприємству.

В умовах постійного ризику та протидії зловмисникам, система економічної безпеки суб'єкта господарювання повинна: бути дієвою, постійно захищаючи його інтереси; виявляти різноманітні деструктивні фактори, вживати заходи щодо попередження їх шкідливого впливу та нанесення збитків суб'єкту господарювання. Це дасть можливість зменшити витрати, оскільки економічно вигідніше є вчасне виявлення можливих загроз і небезпек, та проведення відповідних заходів їх попередження, ніж усунення завданої ними шкоди. Система економічної безпеки повинна бути такою, щоб витрати на її забезпечення були економічно обґрунтованими, оптимальними і доцільними, і не перевищували той граничний рівень, при якому втрачається економічна доцільність їх застосування.

Забезпечення надійної й ефективної системи економічної безпеки – постійний процес, спрямований на своєчасне виявлення, попередження і нейтралізацію різних видів загроз економічній безпеці з метою запобігання можливим збиткам, а також забезпечення стійкого і максимально ефективного функціонування суб'єкта господарювання.

Література

1. Гончаренко Л.П. Процесс обеспечения экономической безопасности предприятия [Электронный ресурс] / Л.П. Гончаренко // Справочник экономиста. – 2004. – №12. – Режим доступа : http://www.profiz.ru/se/12_2004/952
2. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
3. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов / [В. С. Гусев, Б. И. Кузин, М. Д. Медников и др.]. – СПб. : Очарованный странник, 2001. – 256 с.
4. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О.Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – №4 (94). – 2009. – С. 41-45.

Поскрипко Ю.А.

старший преподаватель

Университет экономики и права «КРОК», г. Киев

СОВРЕМЕННЫЕ ДЕФИНИЦИИ КАДРОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Прежде, чем перейти непосредственно к изложению, считаем уместным напомнить высказывание Рене Декарта: «Если бы люди уточняли значения слов, то они избавили бы себя от половины заблуждений».

Кадровая безопасность является неотъемлемой составляющей экономической безопасности субъектов хозяйствования, а сам термин широко используется в литературе.

Вместе с тем, существуют различные подходы к трактовке и пониманию понятия «кадровая безопасность», также отсутствует ее общепринятая дефиниция. В ряде публикаций, посвященных данному вопросу, такое определение не приводится или не конкретизируется, а под кадровой безопасностью понимаются ее различные аспекты. Это можно объяснить сложностью самой категории, изменением ее понимания по мере накопления научных знаний и разнообразием ее свойств.

Вместе с тем, такие разногласия негативно сказываются на идентификации объекта и субъекта управления кадровой безопасности как подсистемы в системе обеспечения экономической безопасности. Что и обусловило актуальность данной тематики.

Так, Логинова Н.И. (2009) отмечает, что это наиболее важная составляющая экономической безопасности предприятия, целью которой является выявление, предотвращение, отведение, обезвреживание и предупреждение угроз, опасностей и рисков, которые направлены на персонал и его интеллектуальный потенциал, а также тех, которые исходят